

MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDA UYGULANAN “MÜZİK BİÇİMLERİ” (FORM BİLGİSİ) DERS İÇERİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ebru BULUR, Marmara Üniversitesi

ÖZET

“Müzik Biçimleri” dersi, müziği tanıyan, müzikal formasyonu gelişmiş bireyler yetiştirebilmek açısından oldukça önemli bir derstir. Alanında iyi bir bilgi birikimine sahip olan müzisyenler yetiştirebilmek, mesleki müzik eğitiminin de başlıca hedeflerinden biri olmalıdır. Yapılan bu araştırma, mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda uygulanan “Müzik Biçimleri” (Form Bilgisi) dersinin hedef, kapsam süre, kullanılan yöntemler, kaynak kitaplar açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, tarama yöntemi kullanılarak örneklem grubunda yer alan okulların “Müzik Biçimleri” ders programlarına ulaşılmıştır. Ulaşılan programlar karşılaştırılarak, olumlu ve olumsuz yönleri saptanmıştır. Araştırmanın evrenini tüm mesleki müzik eğitimi veren kurumlar oluşturmaktadır. Ancak, araştırma, İstanbul il sınırları içinde yer alan Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda ve İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı’da yürütülen “Müzik Biçimleri” ders programlarıyla sınırlandırılmıştır. Uygulanmakta olan “Müzik Biçimleri” ders programlarını ortaya koymak, programlarda yer alan olumsuz tarafları tartışmak ve bazı çözüm önerileri sunmak adına yapılan bu araştırma, donanımlı bireyler yetiştirme- de sağlayacağı katkı bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Müzik Eğitimi, Müzik Biçimleri

1. Giriş

“Müzik eğitimi” bireyin genel ve müziksel davranışlarında kendi müziksel yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişimler oluşturma süreci olarak tanımlanabilir (Uçan, 1997:40). ”

Uçan, müzik eğitiminin aşağıdaki boyutlardan oluştuğunu belirtir:

Müziksel işitme okuma yazma eğitimi, şarkı söyleme eğitimi, çalgı çalma eğitimi, müzik dinleme eğitimi, müziksel bilgilenme eğitimi, müziksel yaratma eğitimi, müziksel beğeni geliştirme eğitimi, müziksel kişilik geliştirme eğitimi (Uçan,1997:40).

Her birey, öğrenim hayatı içinde az ya da çok müzik eğitimi alır. Ancak mesleki müzik eğitimi almak isteyen bireylerin bazı müziksel yeteneklere sahip olması gereklidir. Tarman, müzik yeteneğini, müziksel işitme-ayırısama, müziksel okuma-yazma, müziksel söyleme-çalma, becerilerinden bir ya da birkaçına ilişkin devinışsel, duyuşsal ve bilişsel davranışlar bütünü olarak tanımlamıştır (Tarman, 2006:28)". Alanında iyi bir bilgi birikimine sahip müzisyenler yetiştirebilmek, mesleki müzik eğitiminin de başlıca hedeflerinden biri olmalıdır.

Mesleki müzik eğitiminde "müzik kuramları eğitimi"nin önemli bir yeri vardır. Müzik kuramları, temelde, insanın vazgeçilmez bir ögesi olduğu müzik olgusunu tanımlama, anlama, betimleme, açıklama/yorumlama, yordama, belirleme ve denetleme gereksiniminden doğar ve bu gereksinimi giderbilmesi için gereklidir (Uçan,1997:165). Müzik kuramları, müziğin özünü, temelini, oluşumunu açıklayan bir temel eğitimidir. Genel müzik bilgisi, solfej, armoni, kontrpuan, müzik biçimleri, müzik analizi, bu eğitimin içinde yer alan sanatsal dallardır.

Müzik kuramlarının bir dalı olan "Müzik Biçimleri" (Form Bilgisi) dersi, müziği tanıyan, anlayan, müzikal formasyonu gelişmiş bireyler yetiştirebilmek için mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda okutulan önemli bir derstir. "Bütün sanat eserlerinde biçim vardır: Mimarlıkta, heykelde, şiirde, resimde, tiyatrodaki, karikatürde, edebiyatta ve müzikte... Eseri bütünleyen biçim olduğuna göre, müzikçilerin ve bilinçli dinleyicinin müzik biçimlerini tanıması gerekir. Müzik sanatında bu bilgi alanına "biçim bilgisi" ya da uluslararası deyişle "form bilgisi" denir" (Say, 2001:135). Biçim bir eserin birlik ve bütünlüğe erişme yoludur (Hodeir,1994:23).

"Form Bilgisi Eğitimi, başlangıcından günümüze kadar çok sesli müziğin ezgi, ritm, armoni ve formla ilgili yapılarını inceleyerek mevcut biçimler hakkında gerekli bilgiler vermeye, müzik eserlerinin yapı ve şekillerini tanıtmaya yönelik bir eğitimidir." (Özbek,2003:6). Bu eğitimi alabilmek ve bu dersi anlayabilmek için öğrencilerin bazı becerileri kazanmış olmaları gerekmektedir. Bu becerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Temel müzik bilgisine sahip olmak, (gam- mod bilgisi, aralık akor bilgisi, anahtar bilgisi vs)
2. Temel sesleri, aralıkları, akorları duyabilme yeteneği kazanmış olmak,
3. Temel armoni bilgisine sahip olmak (üç ve dört sesli akorları çözümleyebilmek, akora ait olmayan sesleri tanımlayabilmek, temel fonksiyon bilgisi kazanmış olabilmek)

Mesleki müzik eğitimi veren kurumların amaçlarına göre müzik biçimleri dersinin ders içerikleri de değişiklik gösterebilir. Sanatçı yetiştiren kurumlar ve müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar birbirinden farklı kurumlardır. Ancak genel müzik kuramları eğitimi kapsamında, yukarıda sıralanan kazanılması beklenen davranışlar her kurum için aynı olmalıdır.

Genel müzik kuramları içinde yer alan müzik biçimleri dersinin konu başlıklarını genel olarak şöyle sıralayabiliriz.

1. Biçim (Form) kavramı- biçimin temel öğeleri (Motif, cümle, dönem)
2. Şarkı Formları (İki ve üç kesitli basit ve bileşik yapılar, triolu şarkı formu)
3. Rondo Formları
4. Sonat ve Sonat Allegrosu Formu

5. Çeşitleme (varyasyon) Formu (tema ve varyasyon kavramı, passacaglia, chaconne)

6. Süit-Konçerto-konçerto grosso-uvertür

7. Polifonik Formlar (prelüd, kanon, envansiyon, füg)

Müzik Biçimleri dersi, öğrencilere yaratıcı düşünme, ilişkilendirme, analiz etme gibi becerileri kazandırır. Anadolu güzel sanatlar lisesi 12. sınıf müzik biçimleri programına göre bu dersle ulaşılması beklenen alana özgü beceriler şunlardır:

1. Bestecilik becerisi
2. Yorumculuk becerisi
3. Çözümleme becerisi
4. Dinleme becerisi

Müzik biçimlerini bilmek, öğrencilerin iyi bir dinleyici olmalarına katkıda bulunabilir. Eserlerin biçimini analiz ederek dinlemek ise daha kolay anlaşılmasını sağlayabilir. Bir eserin biçiminin analiz edilmesi, genel özelliklerini anlama çabası çözümleme becerisini geliştirebilir. Bir eserin anlaşılır ve güzel bir biçimde seslendirilmesi o eserin özelliklerini ve yapısını bilmekle mümkün olduğundan, çalgı çalan öğrencilerin biçimini bildikleri eserleri daha iyi yorumlamaları beklenebilir. Müzik biçimleri bir yaratıcılık eğitimidir. Öğrenciler eserlerin biçimlerini inceleyerek yeni eserler yaratma becerisi kazanabilir.

Müzik biçimleri eğitimi, müzik kuramlarının kapsamından ötürü bilişsel ağırlıklı davranışları içerir. Ancak bilişsel davranışlarla birlikte duyuşsal alanla da ilişkilidir. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlara yönelik hazırlanan bir müzik biçimleri dersi model çalışmasında bilişsel ve duyuşsal alana yönelik hedefler şöyle belirlenmiştir:

Bilişsel Alana Yönelik Hedefler:

Müziksel biçimin temel öğeleri arasındaki ilişkileri gösterebilme; Basit müzik biçimlerini kavrayabilme; Dinlediği müzikleri notadan izleyerek temel biçim öğelerine ayırabilme; Müziksel biçim çerçevesinden hareketle “bestelemeye” yönelik temel birikime sahip olabilme.

Duyuşsal Alana Yönelik Hedefler:

Müzik biçimleri alanıyla ilgili yayımları edinebilme; Bilinçli bir müzik dinleyicisi olmanın doğru bir müziksel çözümleme için gerekliliğinin farkına varabilme; Düzeyine uygun her türlü müzik eserini biçimsel çözümlemekten zevk alabilme; Bir müzik eserinin sanat değeri taşıması için biçimsel yönden mükemmel olması gerekliliğini kabul edebilme; Müziksel biçim çerçevesinden hareketle bestelemeye yönelik bir birikime sahip olabilme konusunda isteklilik gösterebilme (Berki, 1999:31). Anlaşıldığı gibi müzik biçimleri dersi, nitelikli müzisyenler yetiştirebilmek üzere uygulanan önemli bir derstir. Müzik biçimleri eğitimi alan bireyler, dersin hedeflerine göre bazı bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları kazanırlar. Bu davranışları ise şöyle sıralayabiliriz:

1. Bireyler, literatürde bulunan eserler hakkında somut bilgilere ulaşır, eserlerin dönemsel özelliklerini tanıır, benzerlikleri ve farklılıkları algılayabilme becerisi kazanır.

2. Bireyler çalıştıkları eserleri dinleyerek, dönemsel özelliklere göre yorumlayabilme yeteneği kazanır.

3. Bireylerin gelişmiş bir analiz yeteneği kazanmış olmaları, genel kültür gelişimlerini de desteklemeye yardımcı olur.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda okutulan müzik biçimleri dersini müzik eğitimi veren kurumların özelliğine göre daha verimli olarak planlayabilmek üzere yapılan bu çalışma, müzik biçimleri ders içeriğinin, bu derse ayrılan sürenin, kullanılan kitapların, farklı kurumlarda uygulanan programlar arasındaki benzerliklerin veya farklılıkların incelenmesi genel amacıyla bir durum tespiti niteliğindedir.

2. Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Uygulanmakta Olan Müzik Biçimleri Dersi

Konservatuvarlar, bir ülkenin sanat eğitimine, sanata bakışına ve kültürünün şekillendirilmesine önemli etkileri olan sanat kurumlarıdır. Mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlar; profesyonel müzisyenler ve sahne sanatçısı yetiştiren müzik eğitiminde önemli bir yeri olan eğitim kurumlarındandır.

YÖK'ün tanımına göre konservatuvarlar “Müzik ve sahne sanatlarında sanatçı yetiştiren bir yükseköğretim kurumudur.” (YÖK, 2006:16)

İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda uygulanan müzik biçimleri dersi Müzik Anasanat Dalı'nda ve Opera Anasanat Dalı'nda farklılık göstermektedir. Müzik bölümlerinde 12. Sınıfta başlayan müzik biçimleri dersi haftada üç saat olarak uygulanmaktadır. Lisans I ve lisans II de de hafta da üç saat olarak devam etmektedir. Böylece öğrenciler üç sene boyunca bu eğitimi almaktadırlar. Ancak Opera Anasanat Dalı öğrencileri sadece lisans IV de iki dönem boyunca bu dersi haftada iki saat olarak görmektedirler. Konservatuarda her öğretim yılında esas meslek dersleri bir önceki yılın tamamlayıcısı olarak kabul edilir. Bu nedenle ders geçme değil sınıf geçme sistemi uygulanır. Dersler senelik olarak belirlenir. Aşağıdaki tabloda, Opera Anasanat Dalı'nda, Müzik Kuramları başlığı altında bulunan dersleri incelediğimizde, solfej eğitiminin 4 yıl armoni eğitiminin 2 yıl, müzik biçimlerinin ise 1 yıl olarak okutulduğunu görmekteyiz. Solfej eğitiminin ardından armoni eğitimi başlamaktadır en son yıl ise form bilgisi dersi okutulmaktadır.

Tablo 1: İ.Ü. Devlet Konservatuvarı Opera Anasanat Dalı Ders Programı

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ DEVLET KONSERVATUVARI 2007-2008 LİSANS DEVRESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ							
Bölümü	: Sahne Sanatları						
Anasanat Dalı	: Opera						
Sanat Dalı	: Opera						
DERSİN ADI	VİLLI	Haz.1	Haz.2	Lis.1	Lis.2	Lis.3	Lis.4
DERS SAATİ							
X Şan	2	2	2	3	3	3	3
X Solfej	6	6	6	6	-	-	-
X Sahneye Hazırlık	-	2	-	-	-	-	-
X Sahne	-	-	2	4	6	6	6
X Koro	-	-	4	4	4	4	4
X Yardımcı Piyano	1	1	1	1	-	-	-
X Armoni	-	-	-	-	3	3	3
Korrepitasyon	2	2	2	3	3	3	3
Form Bilgisi	-	-	-	-	-	-	2
Hareket	-	2	-	-	-	-	-
Mimik	-	-	2	2	-	-	-
Tarihi Danslar	-	2	-	-	-	-	-
Müzik Bilgisi	1	1	-	-	-	-	-
Müzik Tarihi	-	-	3	3	-	-	-
Opera Tarihi	-	-	-	-	3	3	3
Sanat Tarihi	2	2	-	-	-	-	-
Türkçe Metinli Müzikli Diksiyon	-	-	-	-	2	-	-
İtalyanca	4	4	-	-	-	-	-
Almanca Diksiyon	1	1	-	-	-	-	-
Fransızca Diksiyon	-	1	1	-	-	-	-
Ekrım	-	-	-	2	2	-	-
Dekor-Kostüm	-	-	-	-	2	2	-
Estetik	-	-	2	2	-	-	-
Ensemble	-	-	2	2	3	3	-
Türk Dili	-	-	3	-	-	-	-
Atatürk İlike ve İnkılap Tarihi	-	-	3	-	-	-	-
Yabancı Dil	-	-	2	-	-	-	-
GENEL TOPLAM:		19	26	35	32	31	29

(X)Esas Meslek Dersi

Eğitim fakülteleri ise bilindiği üzere öğretmen yetiştiren kurumlardır. 1998 -1999 eğitim – öğretim döneminde, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda solfej, armoni, genel müzik kuramları ve müzik biçimleri dersi, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi dersi kapsamında uygulanmaktaydı ve haftada 6 saat olarak üç dönemle sınırlandırılmıştı. Bu kadar çeşitli derslerin bir arada tek bir ders altında toplanması ve üç dönem olarak öngörülmesi pek çok araştırmaya da konu olan sıkıntılı bir durumdu. 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya koyulan müzik öğretmenliği lisans programında ise müzik biçimleri dersi ayrı bir ders olarak planlanmıştır. Yoğun bir içeriğe sahip dersin programdaki yeri VI. dönemdir ve haftada iki saat olarak uygulanmaktadır.

Müzik Öğretmenliği lisans programında müzik biçimleri ders tanımı ise şöyle yapılmıştır: Biçim kavramı ve gerekliliği, müzikte biçimin temel öğeleri, motif, cümle, dönem (periyod) ve aralarındaki ilişkiler; Klasik Batı müziğinde kullanılan şarkı formları, çeşitleme, suit, rondo, sonat, sonat allegro formu, füg, diğer tür ve biçimler. Geleneksel Türk Halk ve Sanat Müziği ve Uluslararası Popüler Müzikte biçimler (YÖK, 2006). Aşağıdaki programda Müzik Kuramları başlığı altındaki dersler incelendiğinde, 6 dönem Müziksel İşitme Okuma ve Yazma dersi, 4 dönem Armoni- Kontrpuan- Eşlik dersi ve 1 dönem de Müzik Biçimleri dersinin okutulduğu görülmektedir.

Tablo 2:Müzik Öğretmenliği Lisans Programı

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

I. YARIYIL					II. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müziksel İşitme Okuma Yazma I	2	2	3	A	Müziksel İşitme Okuma Yazma II	2	2	3
A	Piyano I	1	0	1	A	Piyano II	1	0	1
A	Bireysel Çalgı I	1	0	1	A	Bireysel Çalgı II	1	0	1
A	Bireysel Ses Eğitimi I	1	0	1	A	Bireysel Ses Eğitimi II	1	0	1
A	Okul Çalgıları I (Gitar-Bağlama-Bloklüt)	0	2	1	A	Okul Çalgıları II (Gitar-Bağlama-Bloklüt)	0	2	1
GK	Müzik Kültürü	2	0	2	A	Koro I	0	2	1
GK	Felsefe	2	0	2	GK	Genel Müzik Tarihi	2	0	2
GK	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	GK	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
GK	Yabancı Dil I	3	0	3	GK	Yabancı Dil II	3	0	3
MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3
TOPLAM		19	4	21	TOPLAM		17	6	20
III. YARIYIL					IV. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müziksel İşitme Okuma Yazma III	2	2	3	A	Müziksel İşitme Okuma Yazma IV	2	2	3
A	Piyano III	1	0	1	A	Piyano IV	1	0	1
A	Bireysel Çalgı III	1	0	1	A	Bireysel Çalgı IV	1	0	1
A	Bireysel Ses Eğitimi III	1	0	1	A	Bireysel Ses Eğitimi IV	1	0	1
A	Koro II	2	2	3	A	Koro III	2	2	3
A	Armoni-Kontrpuan-Eşlik I	2	0	2	A	Armoni-Kontrpuan-Eşlik II	2	0	2
A	Geleneksel Türk Halk Müziği	2	0	2	A	Geleneksel Türk Halk Müziği Uygulaması	0	2	1
A	Okul Çalgıları (Gitar-Bağlama-Bloklüt) III*	0	2	1	A	Elektronik Org Eğitimi*	0	2	1
GK	Türk Müzik Tarihi	2	0	2	GK	Bilgisayar II	2	2	3
GK	Bilgisayar I	2	2	3	GK	Türk Eğitim Tarihi*	2	0	2
MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
TOPLAM		18	8	22	TOPLAM		16	10	21
V. YARIYIL					VI. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müzik İşitme Okuma Yazma V	2	0	2	A	Müziksel İşitme Okuma Yazma VI	2	0	2
A	Piyano V	1	0	1	A	Piyano VI	1	0	1
A	Bireysel Çalgı V	1	0	1	A	Bireysel Çalgı VI	1	0	1
A	Armoni- Kontrpuan-Eşlik III	2	0	2	A	Armoni-Kontrpuan-Eşlik IV	2	0	2
A	Koro IV	1	2	2	A	Koro V	1	2	2
A	Orkestra/Oda Müziği I	1	2	2	A	Orkestra/Oda Müziği II	1	2	2
A	Geleneksel Türk Sanat Müziği	2	0	2	A	Geleneksel Türk Sanat Müziği Uygulaması	0	2	1
A	Eşlik Çalma*	0	2	1	A	Çalgı Bakım Onarım Bilgisi*	0	2	1
A	Eğitim Müziği Dağarı	2	0	2	A	Müzik Biçimleri	2	0	2
GK	Güncel ve Popüler Müzikler*	2	0	2	MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2
MB	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3	MB	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3
TOPLAM		16	8	20	TOPLAM		14	10	19
VII. YARIYIL					VIII. YARIYIL				
KODU	DERSİN ADI	T	U	K	KODU	DERSİN ADI	T	U	K
A	Piyano VII*	1	0	1	A	Koro ve Yönetimi	0	2	1
A	Bireysel Çalgı VII	1	0	1	A	Orkestra/Oda Müziği ve Yönetimi	1	2	2
A	Koro VI	2	2	3	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi	1	0	1
A	Orkestra/Oda Müziği III	1	2	2	A	Okul Öncesi Müzik Eğitiminde Genel Yaklaşımlar*	0	2	1
A	Türk Müziği Çökseslendirme*	0	2	1	A	Eğitim Müziği Besteleme	2	2	3
A	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	A	Piyano ve Öğretimi	1	0	1
GK	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	MB	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
GK	Oyun, Dans ve Müzik*	0	2	1	MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
GK	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	MB	Özel Eğitim*	2	0	2
MB	Rehberlik	3	0	3					
MB	Okul Deneyimi	1	4	3					
TOPLAM		14	16	22	TOPLAM		11	14	18

GENEL TOPLAM	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
	125	76	163	201

A: Alan ve alan eğitimi dersleri, MB: Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, GK: Genel kültür dersleri

3. Her İki Kurumda Verilen Müzik Biçimleri Dersinin Karşılaştırılması

M.Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı ile İ.Ü. Devlet Konservatuvarı’nda uygulanan müzik biçimleri ders içerikleri kurumların amaçlarına göre farklılıklar göstermektedir. İncelenen programlara göre Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri ile Opera Anasanat Dalı öğrencilerinin müzik biçimleri ders programını karşılaştırmak daha uygun bulunmuştur. Her iki kurumda da eğitime başlama yaşı aynıdır ve her iki kurumda da müzik biçimleri dersi haftada iki ders saati olarak uygulanmaktadır. Aşağıdaki tabloda her iki kurumun ders amacını görmekteyiz.

Tablo 3: Dersin Amacı

Dersin amacı	
İ.Ü. Devlet Konservatuvarı	M.Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Klasik, Romantik ve Geç Romantik Dönemlere ait özellikle vokal yapıtların yapısal özellikleri, olağan ve olağandışı örneklerle, teorik olarak dinletilerle ele alınır. Farklı dönemlere ait yapıtların müzik analizleri yapılır.	Başlangıcından günümüze kadar tek ve çoksesli müziğin ezgi, ritm, armoni ve formla ilgili yapılarını inceleyerek mevcut formlar hakkında gereken bilgileri vermeyi, müzik eserlerinin yapı ve şekillerini tanıtmayı amaçlar.

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde İ.Ü. Devlet Konservatuvarı Opera Anasanat Dalı, amacına yönelik öncelikle vokal yapıtların incelenmesini daha uygun bulmuştur. Vokal yapıtlara ek olarak müzik analizini de bu ders içine dahil etmiştir. M.Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda ise derse ayrılan süreyi göz önünde bulundurursak, öğrencilere bu dersin konu başlıklarını tanıtarak inceleme imkanı bulamadan yüzeysel olarak bilgilendirme amaçlı gerçekleştirilebileceğini görüyoruz.

Tablo 4: Dersin Hedefi

Dersin Hedefi	
İ.Ü. Devlet Konservatuvarı	M. Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Farklı dönemlere ait farklı tür ve şekiller öğrenilir. Seslendirilen yapıtların tanımı yapılarak daha doğru icrası sağlanır. Yapıtların kavranmasında, ezberlenmesinde büyük kolaylık sağlar.	Tür ve biçim kavramını bilir. İç ve dış yapıyı bilir. İncelediği eserler üzerinde bu yapıları açıklar. Müzik biçimlerinin öğelerini bilir, eserler üzerinde dinleyerek çözümlemeler yapar. Şarkı formlarının yapısını bilir, dinlediği eserlerin formunu anlar. Büyük biçimlerin özelliklerini bilir, nota üzerinde dinleyerek çözümlemeler yapar. Polifon biçimleri bilir, dinlediği eserleri anlayabilir ve üzerinde çözümlemeler yapar.

İ.Ü. Devlet Konservatuvarı’nın hedeflerine göre, bireyler incelediği eserler üzerinde yapacağı form analizi ile daha mükemmel bir yorumlama yeteneği kazanır. Farklı dönemlere ait yapıtları inceleyerek dönemsel farklılıkları tanır.

M. Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nın hedeflerine göre, öğretmen adaylarının dinledikleri eserleri analiz edebilme yeteneği kazanabilmeleri, eserleri tanımlarına, daha iyi yorumlamalarına ve öğrencilerine tanıtmalarına olanak sağlar.

Tablo 5: Dersin İçeriği

Dersin İçeriği	
İ.Ü. Devlet Konservatuvarı	M. Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Cümle - Dönem	Tür ve Biçim kavramı ve gerekliliği, Müzikte iç yapı, dış yapı
Basit iki kesitli form	Müzik biçimlerinin öğeleri (motif, cümle, periyod)
17. ve 18. Yüzyıl dans süitleri	Klasik müzikte kullanılan şarkı formları (Küçük biçimler; 1,2,3 bölmeli şarkılar)
Basit üç kesitli form	Motif ve cümle yapısında değişim ve gelişmeler
Triolu şarkı formu	Tema tanımı, değişim ve gelişmeleri temalarda yığılma
Sonat - allegrosu	Genişletilmiş şarkı formu
Rondo	Büyük biçimler (çeşitleme biçimi)
Tema ve Çeşitlemeler	Suit biçimi
Uvertür (barok ve klasik)	Sonat allegrosu biçimi
Polifonik yazı(kanon,füg)	Rondo biçimi
Klasik ve romantik müzik analizi (lied analizi)	Polifon biçimler (Kanon ve Envansiyon
Yirminci yüzyıl yapısal yaklaşımlar	Füg biçimi
	Çağdaş açık biçimler
	Biçim yönünden çeşitli eserlerin incelenmesi

Yukarıdaki tabloda ders içerikleri görülmektedir. Her iki okulun ders içeriği incelendiğinde, hemen hemen aynı konu başlıklarını görmekteyiz. İ.Ü. Devlet Konservatuvarı'nda uygulanan Form Bilgisi dersinde, Sonat Allegrosu'na kadar ilk dönem, diğer konular ise ikinci dönem uygulanmaktadır. Müzik analizi ise her iki dönemde de yapılmaktadır. M. Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda ise bir dönem içinde tüm konuların incelenerek yapılması mümkün olmadığından, büyük formlar, eserlerin incelenmesinden çok formun tanımı, form şeması ve bu formda yazılmış eserlerden örnekler verilerek genel bilgilendirme amaçlıdır.

Tablo 6: Ders Kitapları

Ders Kitapları	
İ.Ü.Devlet Konservatuvarı	M.Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Leon Stein, Structure & Style;	Andre Hodeir - Müzikte Türler ve Biçimler
N. Hakim – M.B. Dufourcet, Anthologie Musicale pour l'analyse de la Forme;	Nurhan Cangal - Müzik Formları
Annie O. Warburton, Score Reading Form and History	Roy Bennet - Musical Forms I-II-III Musical Forms "Listening Scores"
	İlhan Usmanbaş – Müzikte Biçimler

Ders için kullanılan kitaplar incelendiğinde, İ.Ü. Devlet Konservatuvarı'nda kullanılan kitaplar arasında türkçe kaynaklara rastlanmamaktadır. M. Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda okutulan kitaplar arasında Türkçe kaynaklar da bulunmaktadır. Ancak her iki kurumda da kullanılan bu kaynaklar, ihtiyacın tümüne cevap verebilecek nitelikte değildir.

4. Sonuç ve Öneriler

M. Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda, İ.Ü. Devlet Konservatuvarı Opera Anasanat Dalı’nda uygulanan programa benzer bir müzik biçimleri programı uygulandığı, İ.Ü. Devlet Konservatuvarı Opera Anasanat Dalı’nda okutulan müzik biçimleri dersinde, opera öğrencileri için düzenlenmiş bir program uygulanmasından ötürü daha çok vokal formların işlendiği görülmektedir. M. Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda vokal formlara ek olarak çalgısal formların da öğretildiği, ancak bu kadar yoğun içeriğin tek dönemde yüzeysel olarak işlenmesinin dersin hedeflerine uygun olmadığı görülmektedir. Bu dersin en az iki döneme yayılmasıyla, müziksel gelişmelere yüzeysel bir yaklaşım da engellenmiş olacaktır. M. Ü. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda müzik analizine biraz daha vakit ayrılması, öğrencilere bu becerileri de kazanabilmeleri için bir fırsat sunacaktır.

Müzik Biçimleri üzerine yazılmış çok sayıda kaynaktan beslenmek ve bu kaynaklardan, eğitimin amacına uygun bir şekilde yararlanmak gerekir. Ancak her iki kurumda da kullanılan kitaplar, öğrencilerin kullanabileceği nitelikte değildir. Bu ders için yazılmış türkçe kaynakların, ihtiyaca yeterince cevap vermediği görülmektedir. Her iki okulun amaçlarına uygun, kolay anlaşılır türkçe bir eğitim kitabı ve çok sayıda örnekle dolu bir çalışma kitabı yazılması nitelikli öğrenciler yetiştirebilmek için yararlı olacaktır.

Müzik Biçimi hangi amaçla öğrenildiği ve hangi amaçla kullanılacağı konusunda farklı süreler ve farklı yaklaşımlar gerektirebilir. M.Ü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı müzik biçimleri ders programı alana ve amaca uygun olarak tekrar gözden geçirilmelidir.

Çeşitli örneklerden bilgiye ulaşmak, analiz etmek, uygulaması yapılmış örneklerin birikiminden oluşmuş geniş bir repertuarın edinilmesini de sağlayacaktır. Çoksesli müziğin içinden alana yönelik seçilmiş yapıtların yapısal özelliklerini müzikal analiz yöntemleriyle kavrayabilmek, hem sanatçı adaylarına hem de müzik öğretmeni adaylarına önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırma, iki okulun müzik biçimleri ders programı incelenerek oluşturulmuştur. Daha kesin yargılara varmak için Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren daha fazla kurumun müzik biçimleri ders programları incelenip karşılaştırma yapılarak araştırmanın boyutları genişletilebilir.

KAYNAKLAR

- Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Biçimleri Dersi Öğretim Programı* (2006) (12. Sınıf)
- Berki, T. (1999). *Bir Müzik Öğretim Programı-Müzik Biçimleri*. Müzikalite Dergisi, Ankara 29-32
- Hodeir A. (1994). *Müzik Türleri ve Biçimleri*. İletişim Yayınları
- Özbek, Ö. (2003). *Müzik Teorisi ve İşitme Eğitiminde Uygulamaların Çeşitlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora tezi, İstanbul
- Say, A.(2001). *Müziğin Kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Tarman, S.(2006). *Müzik Eğitiminin Temelleri*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi- Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. (2. Basım) Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- YÖK, (2006). *Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ